

Hand-out Niveau-aanduiding blaasmuziek

Inleiding

Er bestaan meerdere systemen om het niveau van blaasmuziek aan te geven. Die gebruiken verschillende termen, zoals graden of divisies. In deze hand-out lichten we een aantal van deze niveau-aanduidingen toe. De verschillende aanduidingen zijn niet altijd makkelijk onderling te vergelijken, omdat het aangegeven niveau afhangt van de organisatie die de niveau-aanduiding toekent.

Bovendien geldt dat, hoewel de niveau-aanduiding enig inzicht geeft in de moeilijkheid van blaasmuziek, er ook andere factoren zijn die meespelen. Daarom is vaak de blik van bijvoorbeeld de dirigent nodig om te beoordelen of een compositie geschikt is voor een orkest. Ieder orkest is immers uniek.

1. Grading system

Het 'grading system' is afkomstig uit de Verenigde Staten. Het deelt repertoire in in graden. Die graden zijn onder andere gebaseerd op de studiejaren aan de Middle School, High School en University/College. In de Verenigde Staten bepalen de overkoepelende orkestorganisaties (zoals de National Band Association (NBA) en de College Band Directors National Association (CBDNA)) deze graadindeling. Tussen Amerikaanse staten kan de graadindeling licht verschillen.

Op de laatste bladzijde van deze handout zie je een voorbeeld van een graadbepaling van een Grading Chart. Hierin staan allerlei voorwaarden voor composities om in een bepaalde graad te vallen. Hierdoor weet iedereen bijvoorbeeld waaraan een Grade 3-werk voldoet en wat je dus kunt verwachten als dirigent of orkest. Ook componisten weten dan exact wat ze wel en niet kunnen schrijven, als ze een bepaalde moeilijkheid voor ogen hebben. Dit heeft veel voordelen. Een nadeel is dat het de componist beperkt in diens creativiteit.

De graden (Engels: gradings) zijn cijfers van 1 tot 6, waarbij 1 staat voor het meest eenvoudige, en 6 voor het moeilijkste of hoogste niveau.

De laatste jaren komen daar steeds vaker halve graadsaanduidingen bij om nog wat meer nuance te kunnen aanbrengen. Bijvoorbeeld als de compositie voor de houtgroep moeilijker is dan voor het koper of omgekeerd. Of als het werk te moeilijk is voor een bepaalde graad, maar net te eenvoudig voor de bovenliggende graad.

Inclusief de halve graden, lopen de niveau-aanduidingen in dit systeem dus als volgt, van eenvoudig naar uitdagend:

0,5 – 1 – 1,5 – 2 – 2,5 – 3 t/m 6

2. Divisies

In Nederland gebruiken we divisies als niveau-aanduiding. De divisies zijn, oplopend van eenvoudig naar uitdagend:

5 - 4 - 3 - 2 - 1

De divisies hangen samen met het niveau waarop orkesten meedoen aan concoursen. Voor 2004 heetten die concours-niveaus afdelingen. In 2004 gingen we van afdelingen naar divisies.

- 5e en 4e afdeling → Divisie 5
- 3e afdeling → Divisie 4
- Uitmuntendheid-afdeling → Divisie 3
- Ere-afdeling → Divisie 2
- Vaandel- en/of superieure afdeling → Divisie 1

Wees voorzichtig met het koppelen van de graden naar divisies, vooral omdat (internationale) uitgeverijen er verschillend mee omgaan. Wil je ze toch met elkaar vergelijken, dan geeft het volgende lijstje houvast:

Graad 1 en 2 ≈ divisie 5 en jeugd-
of opleidingsorkesten
Graad 3 ≈ divisie 4
Graad 4 ≈ divisie 3
Graad 5 ≈ divisie 2
Graad 6 ≈ divisie 1

3. Uitgeverijen

Uitgeverijen geven vaak zelf niveau-aanduidingen mee aan muziekwerken. Daarvoor gebruiken ze vaak ook de term graad of divisie. Een aantal uitgeverijen gebruikt de letterindicatie A t/m F. Hierbij is A het meest eenvoudig en F het moeilijkst.

Niveau-aanduidingen van uitgeverijen zijn niet altijd onderling vergelijkbaar. Ze hanteren vaak eigen criteria. Ook als een uitgeverij werkt met graden, kan het zijn dat ze daar hun eigen criteria aan hebben gegeven.

De werken van Himalaya Music zijn bijvoorbeeld ingedeeld binnen het niveau van jeugd- en opleidingsorkesten, m.a.w. zij geven binnen de vijfde divisie nog niveauaanduidingen aan. En Baton Music geeft zijn composities vaak een wat lagere aanduiding in graden dan je zou verwachten. Als vuistregel geldt dat een Grade 3 bij hen gelijk is aan Divisie 3.

4. Repertoire Informatie Centrum (RIC)

Het Repertoire Informatie Centrum (RIC) selecteert en beoordeelt repertoire in opdracht van de Koninklijke Nederlandse Muziek Organisatie (KNMO) en organisaties die festivals en kampioenschappen organiseren, zoals het Open Nederlandse Fanfare Kampioenschappen (ONFK), Open Nederlandse Harmonieorkest Kampioenschappen (ONHK), Nederlandse

Brassband Kampioenschappen (NBK) en het Wereld Muziek Concours (WMC). Het RIC streeft naar een compleet beeld van beschikbaar repertoire, met speciale aandacht voor de lagere divisies en voor de ontwikkeling van nieuw repertoire. Hiermee wil het RIC de mensen ondersteunen die repertoire uitzoeken voor deelname van hun orkest aan concoursen en festivals.

Voor het beoordelen en indelen op niveau van partituren komt regelmatig een commissie samen van dirigenten, juryleden en vakdocenten. Zij bespreken nieuwe (ingebrachte) partituren en geven die een divisie mee.

De criteria die het RIC hiervoor hanteert zijn:

Evenwichtige moeilijkheidsgraad:

- Moeilijkheidsgraad van hout en koper
- Aandeel diverse secties in het geheel
- Moeilijkheidsgraad diverse soli in verhouding met het algemeen technisch beeld van de partituur
- Moeilijkheidsgraad ritmiek tussen de verschillende secties

Vorm:

- Kwaliteit van de structuur
- Het muzikaal materiaal
- De ontwikkeling van het muzikale materiaal
- Balans in de vorm en de structuurverhoudingen

Harmonische structuur:

- Het harmonische beeld
- Variatie in de harmonische patronen
- Kwaliteit van modulaties en/of harmonische patronen

Ritmische en metrische structuur:

- Speelbaarheid van de ritmiek
- Voldoende variatie in de ritmiek
- De ritmiek in relatie tot de moeilijkheidsgraad van de partituur
- Metriek in relatie tot de moeilijkheidsgraad van de partituur
- Functionaliteit van de metriek

Symfonische transcripties :

- De wijze van bewerken van de strikerspartijen
- Het respecteren van de originele soli
- De relatie tussen het totaalbeeld van het origineel en de transcriptie
- Het vormgeven van essentiële partijen uit het origineel
- De orkestratie

Het komt regelmatig voor dat een compositie na verloop van tijd opnieuw wordt ingedeeld, in een hogere of lagere divisie. Bijvoorbeeld doordat juryleden op concoursen een werk horen dat in de praktijk moeilijker of makkelijker blijkt te zijn dan de oorspronkelijke niveau-aanduiding op papier. Of doordat de kwaliteit van orkesten in het algemeen omhoog gaat, waardoor repertoire nu in een lagere divisie thuishoort.

5. Musidesk

In de [catalogus van Musidesk](#) hebben alle uitleenbare sets en partituren voor orkestmuziek een divisie als niveau-aanduiding. Bij het indexeren van concourswerken gaat Musidesk zoveel mogelijk uit van de indeling van het RIC.

Omdat de collectie van Musidesk bestaat uit twee samengevoegde muziekbibliotheken, de Overijsselse collectie PBAM en de Gelderse collectie MUI, komt het soms voor dat een muziekwerk met twee verschillende divisies in de collectie staat. Beide indelingen zijn in zo'n geval goed uit te leggen. Bij een ongelijke indeling van een muziekwerk streeft Musidesk er wel naar om tot één niveau-aanduiding te komen, op basis van de actuele niveaucriteria.

In de catalogus staat naast de divisie vaak ook de graad. Die aanduiding komt dan van de uitgeverij. Deze informatie is niet voor alle werken beschikbaar. Daarom adviseren we je om de divisie te gebruiken als je zoekt naar een muziekwerk van een bepaald niveau.

6. Stufen en levels

Tot slot noemen we hier graag nog twee andere niveau-indelingen. In werken uit Duitsland (en andere Duitstalige landen) kom je drie Stufen tegen: Unter Stufe, Mittel Stufe en Höchst Stufe. In Engelstalige werken zie je difficulty levels:

beginning - very easy - easy - medium easy - medium - medium advanced - advanced - very advanced.

De verschillende systemen van niveau-aanduiding die we hebben besproken zie je hieronder nog eens onder elkaar, steeds van makkelijk naar moeilijk.

Graad: 0,5 - 1 - 1,5 - 2 t/m 6

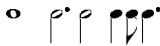
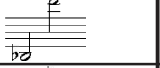
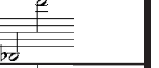
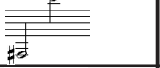
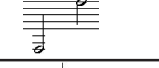
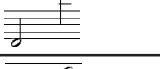
Divisie: 5 - 4 - 3 - 2 - 1

Letter: A - B - C - D - E - F

Stufe: Unter Stufe - Mittel Stufe - Höchst Stufe

Difficulty levels: Beginning - very easy - easy - medium easy - medium - medium advanced - advanced - very advanced.

American Band College Music Grading Chart

Grade	1	2	3	4	5
Meter	Simple: 2/4, 3/4, 4/4, $\mathbb{C}$, $\mathbb{C}$	2/4, 3/4, 4/4, $\mathbb{C}$, $\mathbb{C}$, 6/8 (easy compound)	2/4, 3/4, 4/4, $\mathbb{C}$, $\mathbb{C}$, 6/8, 9/8. easy changing/asymmetrical meter	Add: 3/8, 6/8, 9/8, asymmetrical (5/8, 7/8), changing meter	Any meter or combination of meter.
Key Signature	One to three flats (Key of C-end of year)	None to four flats	None to five flats	One sharp to six flats	Any key
Tempo	Andante-Moderato (72-120)	Andante-Allegro (72-132) ritard, accel.	Largo-Allegro (56-144) ritard, accel., rall.	Largo-Presto (44-168) ritard, accel., rall.	Largo-Prestissimo (44-208) ritard, accel., rall.
Note/Rest Value		As in Grade 1 plus simple 16th note patterns and triplets	All values in duple excluding complex syncopation plus easy compound rhythms.	All values in duple All values in compound	Complex duple and compound rhythms
Rhythm	Simple; mostly unison rhythm (dotted rhythm end of year)	Add simple syncopation & well-prepared dotted rhythms. More use of non-unison rhythms.	Basic duple and triple syncopation, dotted rhythms.	All rhythms except complex compound or complex 16th note syncopation.	All rhythms
Dynamics	<i>p</i> to <i>f</i>	<i>p</i> , <i>mp</i> , <i>mf</i> , <i>f</i> short cresc, decresc.	<i>pp</i> to <i>ff</i> cresc., decresc., sfz, fp	<i>ppp</i> to <i>fff</i> broad cresc, decresc.	<i>ppp</i> to <i>fff</i> , cross dynamics, broad cresc., decresc.
Articulation	Attack, release, slurs, staccato, accent	Attack, release, slurs, staccato, accent, legato	Attack, release, slurs, staccato, accent, legato, tenuto.	Two or more articulations simultaneous in the ensemble.	All forms of articulation.
Ornaments	None	Simple trills and single grace notes.	Trills with entry or exit grace notes, double or triple grace note figures.	Trills, turns, mordents	Trills, turns, mordents
Scoring	Limited color combinations (clar-tpt, sax-tpt) Very limited part division within sections	Independent contrapuntal lines, limited exposed parts, 1 (possibly 2) horn parts.	Solos (fl, cl, sax, tpt, bar) Exposed woodwind or brass. 2-part horns.	Full range of instrumentation, exposed parts for any instrument.	Full range of instrumentation, exposed parts for any instrument, multiple solo/contrapuntal lines.
Length	1 to 3 minutes	2 to 5 minutes	3 to 7 minutes	6 minutes +	Any length
Things to Avoid	Exposed solos, divisi tbn or horn parts, clarinet crossing the break, frequent meter changes, key changes, changing syncopated rhythms.	Frequent key changes, frequent meter changes, wide range for 3rd parts.	Extreme low and high registers, technical playing for 3rd players. Difficult oboe or bassoon solos.	Extremes of range	Limited only by player ability.
Percussion Usage	Pitched: bells. Non-pitched: triangle, tambourine, cymbals, woodblock, snare, bass drum. Limited use of special effects.	Add: Pitched: chimes, xylophone. Non-pitched: timpani. Special effects on cymbals.	All common non-pitched Latin and traditional percussion. Limit range of special effects.	All instruments. Wide range of special effects.	All instruments. Wide range of special effects with diverse requirements for each member of section.
Flute Whole notes indicate end-of-year, advanced range.					
Oboe					
Bassoon Whole notes indicate end-of-year, advanced range.					
Clarinet Whole notes indicate end-of-year, advanced range.					
Alto/Bass Clarinet Whole notes indicate end-of-year, advanced range.					
Saxophones Whole notes indicate end-of-year, advanced range.					
Trumpet Whole notes indicate end-of-year, advanced range.					
Horn Whole notes indicate end-of-year, advanced range.					
Trombone/Baritone					
Tuba					

Revised 3/1/00